Istoria unei cărți de cult cu multiple valențe poetice: *Triodul*

Maria GIOSANU

Parmi les anciens livres de l'eglise, important pour le recherche d'èvolution de la langue roumaine litteraire- on comte le Triod. C'est un livre d'office dont contenue poètique le range parmi les livres liturgiques très difficiles à être traduits. Le difficultes ont été d'ordre theologique-dogmatique et musical. C'est pourquoi il a été traduit en roumain assez tard, seulement au XVIII-ième siècle. Indispensable pour offices de la periode du Triode, l'une des tierces pars de l'année liturgique de l'eglise orthodoxe, le livre a été traduit plusieurs fois pendant la seconde moitié du XVIII-ième siècle. Fruit d'une prolongée et complexe évolution, qui a duré a peux près neufe siècles, l'epoque d'or de la créativitè byzantine, le Triode a connu un large circulation dans l'espace oriental.

Între cărțile vechi românești ce prezintă interes pentru cercetarea filologică se numără şi *Triodul*, una din principalele cărți de strană în cultul ortodox ce a avut de-a lungul timpului o largă circulație sub formă manuscrisă şi, ulterior, tipărită în tot spațiul românesc. Carte de strană, indispensabilă în timpul Postului Mare, înregistrează cele mai multe ediții în secolul al XVIII-lea, acest fapt mărturisind importanța ei pentru desfăşurarea cultului.

I. Ce este *Triodul?*

Este o carte bisericească ce cuprinde textul cîntărilor şi tipicul slujbelor divine din cea mai profundă perioadă a anului liturgic, perioada *Triodului*[1]. Titlul derivă din însăşi structura cărții, respectiv a canonului imnografic compus din *trei cîntări, ode* (< gr. *τριόδιον*). Actuala formă a cărții este rodul unei îndelungate şi complexe evoluții care s–a întins pe o perioadă de aproximativ nouă secole, epoca de aur a creativității bizantine, reprezentată de melozi şi poeți cu nume sonore în tradiția imnografică a Bizanțului de odinioară. Textul este structurat în două părți distincte, tipicul şi imnografia care are în plus lecturi biblice şi patristice. Între tipic şi partea imnografică există o perfectă întrepătrundere, ambele fiind marcate de un profund caracter mistagogic, dată fiind tematica comună: pregătirea în vederea întîlnirii tainice cu Hristos cel înviat.

[1] *Triodul* cuprinde cele zece săptămîni dinaintea Duminicii Învierii Domnului, începînd cu Duminica Vameşului şi a Fariseului.

BDD-A141 © 2011 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:33 UTC)

Pentru a urmări evoluția *Triodului* în timp, este necesar să facem cîteva referiri la cultul liturgic al Bisericii primare (secolul al II–lea), epocă în care *Triodul* se afla într–o fază embrionară, cînd persecuțiile împotriva creştinilor erau o realitate cotidiană, iar ziua Învierii, intim legată de Euharistie, era singura sărbătoare bine definită. Cultul creştin, expresie a sentimentului religios, în forma sa inițială, consta în rugăciuni, lecturi biblice şi recitarea psalmilor, preluați din cultul iudaic. Desfăşurarea limitată a cultului era o consecință a condiției de *religio illicita* a creştinismului pînă la anul 313[2]. După anul 330, cînd cultul capătă consistență şi organizare, se stabileşte *Săptămîna Mare,* sau *Săptămîna Patimilor* precizîndu–se diferențiat conținutul liturgic al fiecărei zile[3].

Creația imnografică bizantină îşi are obîrşia în poezia siriacă şi prin aceasta în poezia semitică, mai exact în psalmi, care, pentru mesajul mesianic conținut şi bogăția de expresivitate, au fost acceptați fără rezerve în cultul liturgic al Bisericii. În a doua jumătate a secolului al IV–lea ia naştere cîntarea antifonică, cînd se poate vorbi de primele creații imnografice, care se manifestă întîi mai timid, apoi cu deosebită amploare. În secolul următor, ele au fost promovate în cult cu o selecție foarte strictă, deoarece imnul[4] era înainte de toate o modalitate eficientă de stăvilire a ereziilor vremii, ce provocau tulburare în viața Bisericii.

Procesul elaborării conținutului *Triodului*, început odată cu introducerea articulațiilor fundamentale ale ciclului liturgic (imnurile–tropare şi imnurile–condace alcătuite de Roman Melodul şi alți poeți bizantini pentru principalele praznice şi mai ales pentru *Săptămîna Mare* şi ciclul lecturilor biblice[5]), s–a extins pe o perioadă foarte mare de timp, între secolele al V–lea şi al XIV–lea. De–a lungul timpului şi–a îmbogățit forma şi conținutul, actuala structură purtînd în sine urmele principalelor faze ale formării ciclului liturgic mobil care sînt mărturii ale îndelungatei istorii a cultului bizantin. În secolul al XII–lea la Constantinopol s–a definitivat actuala formă a *Triodului*.

În ceea ce priveşte centrele de elaborare a textului *Triodului,* s-a stabilit că cele două metropole ale lumii creştine, Ierusalimul şi Constantinopolul, şi-au adus contribuția şi geniul propriu, întroducînd elemente specifice a căror sinteză este evidentă atît în partea imnografică cît şi în cea tipiconală a *Triodului* de astăzi; sînt prezente fastul şi strălucirea solemnă cu care erau celebrate marile sărbători la Sfînta Sofia din Constantinopol, dar şi caracterul auster, penitențial, potrivit ascetismului monahal palestinian şi egiptean ce accentuau lectura psalmilor în detrimentul cîntării fastuoase.

---

[2] Ion Rămureanu, *Istoria Bisericii Universale,* vol. I, 2004, p. 101.

[3] Makarios Simonopetritul, *Triodul explicat*. *Mistagogia timpului liturgic,* 2000, p. 19.

[4] Pentru explicarea termenilor cu care operează imnografia, vezi Petre Vintilescu, *Poezia imnografică*, 1937, p. 104.

[5] Constantin Strugariu, *Imnografii Triodului*, în *Mitropolia Moldovei şi Sucevei*, nr. 5-7, 1977, p. 27.

BDD-A141 © 2011 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:33 UTC)

În unanimitate, cercetătorii[6] sînt de părere că *Triodul* este o sinteză a trei redacţii: redacţia palestiniană, redacţia constantinopolitană – studită şi redacţia constantinopolitană – nestudită.

a) Redacţia palestiniană

Lavra Sfîntului Sava cel Sfinţit (+532) de lîngă Ierusalim rămîne în istoria creaţiei liturgice ca loc al elaborării tipicului, sistemului de reguli ascetice şi disciplinare ale Bisericii, timp de aproape un secol. În perioada ierusalimiteană, imnografii au fost preocupaţi de compunerea pieselor poetice pentru *Săptămîna Patimilor*, imnografia îmbogăţindu–se cu o nouă specie, canonul (< gr. *kanón*)[7] formă dezvoltată a poemului, alcătuită din două, trei, patru sau nouă ode. Raportul dintre odă şi canon este aidoma celui dintre poem şi epopee.

Autorul *canonului* din *Săptămîna Patimilor* este Sofronie, patriarhul Ierusalimului, însă *canonul* este apanajul melozilor de primă mărime ai şcolii imnografice savaite: Andrei Cretanul (+726), autorul *Canonului cel mare,* cîntat fragmentar în prima săptămînă din *Postul Mare* şi integral în săptămîna a V–a, Ioan din Damasc, Cozma din Maiuma, Andrei Pilos.

b) Redacţia constantinopolitană studită

Centrul de greutate al creaţiei imografice se mută în secolul al IX–lea la Constantinopol, în mănăstirea Studion, cînd biruinţa Bisericii asupra iconoclasmului aduce cu sine o nouă revărsare de imne. Activitatea de creaţie din acest centru de spiritualitate este iniţiată şi îndrumată de Teodor Studitul, căruia i se atribuie paternitatea canonului triodic ce a dat de fapt şi numele *Triodului.* Iosif Studitul, numit şi Mărturisitorul (830), compune canonul din *Duminica Fiului risipitor* şi tetraodele din patru sîmbete ale *Postului Mare*. Alături de aceşti imnografi studiţi, mai amintim pe Nicolaie Mărturisitorul, Clement şi Ciprian, din acelaşi centru de spiritualitate.

c) Redacţia constantinopolitană nestudită

Activitatea creativă imnografică din Constantinopol, ce s–a desfăşurat în secolelele al IX–lea şi al X–lea, nu se limitează doar la grupul studiţilor. În aceeaşi epocă, la Constantinopol, au trăit personalităţi care au îmbogăţit corpusul cîntărilor triodice prin piese valoroase, lipsite însă de caracterul sistematic al poeziei de provenienţă studită. Merită să fie amintită aici monahia Cassiana (Cassia)[8] căreia îi datorăm creaţii poetice de o tulburătoare frumuseţe şi profunzime mistică ce trădează un caracter energic şi sensibil în acelaşi timp, ca de pildă imnul–slavă *Doamne, femeia.*

Ultima fază a elaborării textului triodic se situează între secolele al X–lea şi al XII–lea, cînd se adaugă printre altele luminîndele[9], creaţii ale împăratului bizantin

[6] *Ibidem*, p. 28.

[7] Petre Vintilescu, *op. cit.*, p. 91.

[8] Pentru această informaţie vezi Nicolae Cartojan, *Istoria literaturii române vechi*, 1980, p. 14.

[9] Luminîndele sînt o categorie de stihuri izolate care se cîntă la Utrenie înainte de Laude. Se numesc astfel pentru că în vechime se cîntau în momentul în care începea să se lumineze de ziuă.

BDD-A141 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:33 UTC)

Constantin Porfirogenetul. La sfîrşitul secolului al XII–lea, textul capătă o formă asemănătoare celei de astăzi nemaicunoscînd modificări majore, ci doar unele adaosuri, de pildă în secolul al XIV–lea, epoca marilor dispute isihaste, este introdus *Sinaxarul* care comentează principalele momente ale *Triodului*, autor fiind Nichifor Calist Xantopol.

Cu toate că avea un profil bine conturat, multă vreme a făcut parte dintr–un corpus de imne intitulat *Tropologhion*,[10] termen specific perioadei în care colecţia de imne se mărginea numai la tropare. Nu se ştie exact momentul cînd *Triodul* a constituit o carte separată de *Tropologhion*. Cu timpul s-au adăugat cîntările lungi şi bogate, dictate de succesiunea sărbătorilor anului liturgic, de pildă odele lui Roman Melodul. Primele ediţii slavone ale cărţii, apărute în secolele al XVI–lea şi al XVII–lea, au titlul *Triodul–Penticostar*. *Penticostarul* este perioada anului liturgic care urmează *Triodului* şi care se încheie la *Rusalii*. În vechime *Penticostarul* începea de la *Florii*, imnologia perioadei cuprinse între *Florii* şi *Cincizecime* constituind o prelungire a celei din *Postul Mare*. Datorită structurii imnelor pe care le conţine *Penticostarul* este întîlnit în epoca veche şi sub numele de *Triod înflorit*.

II. Circulaţia cărţii în spaţiul răsăritean

Izvodite în Bizanţul de odinioară, de care cultura românească este profund legată, cărţile liturgice ce poartă girul Părinţilor Bisericii, sub formă de copii scrise de mînă, ajung în Ţările Române, urmînd o traiectorie destul de anevoioasă, încă din perioada organizării bisericeşti din Ungrovlahia[11], fiind strict necesare desfăşurării cultului liturgic. Deşi Ţările Române au rămas pentru multă vreme în sfera de influenţă a culturii slave, ctitorii statelor române, dintr–un instinct superior de cultură, au înnodat legături dincolo de lumea slavă cu Bizanţul de care depindea pe linie eclesială, canonică. După momentul istoric de la 1453 (căderea Constantinopolului), ce aduce cu sine neaşteptate mutaţii, centrul de greutate al culturii slavone se mută în nordul Dunării, în Ţările Române ai căror principi şi–au asumat rolul de protectori şi continuatori ai acestei moşteniri spirituale.

Printre cărţile slavone care au înregistrat o circulaţie foarte intensă[12] în spaţiul balcanic se numără şi cartea *Triodul*. În Biblioteca *Sfinţii Chiril şi Metodie* din Sofia se păstrează două manuscrise valoroase: *Triodul din Slepce* (secolul al XII–lea) şi *Triodul din Orbele* (secolul al XIII–lea)[13]. Biblioteca din Sibiu[14] deţine un manuscris slavon de redacţie medio–bulgară, intitulat *Triod–Penticostar* ce datează din secolul al XIII–lea. Cercetarea atentă a cataloagelor de manuscrise şi a fondurilor de carte veche existente dă la iveală un număr neaşteptat de mare de manuscrise slavone şi româneşti cu textul *Triodului*, dacă avem în vedere că versiunile tipărite au apărut relativ devreme şi au avut o circulaţie la fel de mare. Manuscrisele însă continuă să apară la scară mare şi după ce iau fiinţă centrele tipografice, cele mai multe provenind din nordul Moldovei unde tipografiile apar mult mai tîrziu decît în Muntenia.

Vezi Pr. Prof. Dr. Ene Branişte şi Prof. Ecaterina Branişte, *Dicţionar enciclopedic de cunoştinţe religioase*, 2001, p. 48.

[10] Petre Vintilescu, *op. cit*., p. 78.

[11] Nicolae Iorga, *Istoria Bisericii Române şi a vieţii religioase a românilor*, vol. I, 1929, p. 28.

[12] Florin Dudaş, *Vechi cărţi româneşti călătoare*, 1987. p. 139.

[13] Chiril Pistrui, *Unul din cele mai vechi manuscrise slave din ţara noastră* în Studii Teologice, 1970, nr. 3-4, p. 212-229.

[14] *Ibidem*, p. 225.

BDD-A141 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:33 UTC)

Prima ediție tipărită a *Triodului* în slavonă apare la Cracovia în anul 1491, un exemplar din această ediție păstrîndu–se în biblioteca bisericii din Scheii Braşovului, iar prima ediție în limba greacă a fost realizată la Veneția, în anul 1522. Ieromonahul Macarie, care deprinsese meşteşugul tiparului la centrul venețian, înainte de a veni la Tîrgovişte tipăreşte la Cetinie, în anul 1496 *Triodul înflorit.* Coresi, la cererea domnitorului Pătraşcu Vodă, realizează între 1557–1558 în atelierul din Tîrgovişte *Triodul–Penticostar,* prima ediție slavonă a *Triodului* apărută în spațiul românesc, în plină epocă a culturii slavone. Faptul că în 1578 Coresi scoate o nouă ediție a cărții dovedeşte că ea era foarte solicitată. Cînd activitatea tipografică este reluată la Tîrgovişte după 1653, în timpul lui Matei Basarab, protector al creştinătății ortodoxe aflată sub stăpînire turcească, soția sa, doamna Elina, plăteşte lucrarea de imprimare a unui *Triod* în limba sîrbă pentru călugării din Athos[15].

Nu se mai cunoaşte o ediție tipărită de la această dată pînă la 1697 cînd Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Româneşti, publică un *Antologhion*[16] în greceşte, un volum masiv de 1600 de pagini, care înglobează mai multe cărți de cult printre care şi *Triodul.* În anul 1700, la Buzău, episcopul Mitrofan, ucenic al mitropolitului Dosoftei, dă la lumină un *Triod* slavo–român. Cartea conține indicațiile tipiconale, *Apostolul, Evanghelia, Paremiile* şi *Sinaxarul* în limba română, cîntările rămînînd în slavonă. Deşi se imprimă un număr impresionant de cărți în româneşte, totuşi *Triodul* nu apare în limba română decît după 26 de ani de la cel tipărit de Mitrofan la Buzău. În 1726 Stoica Iacovici scoate *Triodul Săptămînii celei mari* la Bucureşti. Textul integral pentru cele zece săptămîni ale *Triodului* apare în anul 1731, la Rîmnic, în timpul episcopului grec Inochentie. Această ediție se pare că a fost tipărită într–un tiraj ridicat întrucît a avut o mare circulație în spațiul românesc, actualmente aflîndu–se multe exemplare, mai ales în bibliotecile mînăstirilor.

Textele imnografice s–au tradus relativ tîrziu, în cea de–a doua parte a secolului al XVIII–lea, de pildă *Mineele*, care se tipăresc în româneşte prin eforturile grupului de cărturari constituit în jurul episcopului Filaret de la Buzău. De fapt, activitatea acestui grup de cărturari a constat în îndreptări şi prelucrări ale textelor traduse din greceşte şi din slavonă de către episcopul Damaschin al Rîmnicului, care pînă în anul 1725, anul morții sale, tradusese în româneşte toate cărțile de cult[17]. Astfel se explică tipărirea ediției din 1700 a *Triodului,* la Buzău, de către Mitrofan, cu text bilingv, adică tipicul în româneşte şi textul cîntărilor în slavonă.

III. *Triodul* – Lista manuscriselor

III.1. Manuscrise ale Triodului din fondul de manuscrise al BAR[18]

1. Manuscris nr. *771*, începutul secolui al XIX–lea, 426 f.: «Scrieri macedo – române, ce cuprind vocabular macedo – greco – german, gramatică macedo – română şi cărți religioase (*Catehism, Minei, Triod– Penticostar*)».

[15] Nicolae Cartojan, *op. cit.*, p. 169.

[16] *BRV*, tom. I, p. 347- 349. Vezi şi Nicolae Iorga, *op. cit.*, p. 11.

[17] Barbu Teodorescu, *Episcopul Damaschin şi contribuția sa la crearea limbii române literare* în Mitropolia Olteniei, 1960, nr. 9-12, p. 643.

[18] Gabriel Ş trempel, *Catalogul manuscriselor româneşti,* vol. I, 1978, vol. II, 1983, vol. III, 1987, vol. IV, 1992.

BDD-A141 © 2011 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:33 UTC)

2. Manuscris rom. nr. *35*, an 1735, 148 f.: conţine cîntări extrase din *Triod–Penticostar* şi *Minei*.

3. Manuscris miscelaneu rom. nr. *4852*, an 1742, 204 f. : *Triodul* (f. 1[r]–128[r]) şi *Strasnicul, Penticostarul*.

4. Manuscris rom. nr. *3678*, an 1761, 165 f.: *Triodul*.

5. Manuscris rom. nr. *138*, an 1738, 584 f.: carte numită *Antologhion,* ce cuprinde cîntări şi tropare din *Octoih, Triod, Penticostar* şi *Minei*.

6. Manuscris miscelaneu rom. nr. *5025*, sfîrşitul secolului al XVII–lea, 223 f.: «Parimiar», ce cuprinde paremiile *Triodului*, *Penticostarului* şi ale *Mineelor*.

7. Manuscris miscelaneu rom. nr. *3198*, an 1741, 341 f.: *Triodul* (f. 1[r]–259[r]), şi *Penticostar, Tipic, Polieleu.*

8. Manuscris rom. nr. *5027*, sfîrşitul secolului al XVII–lea, 293 f.: *Triodionul*.

9. Manuscris rom. nr. *3180*, a doua jumătate a secolului al XVII–lea, 256 f.: *Triodul*.

10. Manuscris miscelaneu nr. *3107*, an 1705, 396 f.: «Praznicar. *Începutul Triodului* (f. 323[r]–362[v]) şi *Penticostar, Cîntări bisericeşti în limba slavonă*».

11. Manuscris rom. nr. *3015*; mijlocul secolului al XIX–lea; 92 f.: « *Psaltichie, Cîntările Triodului* şi ale *Penticostarului*».

12. Manuscris rom. nr. *5882*, sfîrşitul secolului al XVII–lea; 363 f.: «*Triod–Penticostar*», scris de popa Ştefan din Galda de Jos.

13. Manuscris rom. nr. *2059*, sfîrşitul secolului al XVIII–lea, 58 f.; *Triodionul*.

14. Manuscris miscelaneu rom. nr. 2957, an 1801, 493 f.: *Triodion* (f. 330–397) şi Traducere din slavă a ierodiaconului Gherasim, în mănăstirea Rîşca.

15. Manuscris miscelaneu slavo–român nr. *559*, începutul secolului al XVIII–lea, f. 86 : f. 1–18 «*Triod slavo– român* ».

16. Manuscris rom. nr. 759, an 1717, 220 f.: *Triodionul*.

III.2. Manuscrise ale *Triodului* din fondul de manuscrise al Bibliotecii Patriarhiei Române[19]

1. Manuscris rom. nr. *143*, secolului al XVII–lea, 256 f.: *Triodul*, copist preotul Ştefan.

III.3. Manuscrise ale *Triodului* din fondul de manuscrise al Bibliotecii Mitropoliei din Sibiu[20]1. Manuscris slavon nr. *1*, secolul al XIII–lea, 225 f.: *Triod–Penticostar*; lipsesc începutul şi sfîrşitul. Textul, aşezat pe o singură coloană, se caracterizează prin scriere continuă; iniţial manuscrisul a avut 329 file. Lipsesc foaia de titlu, postfaţa şi însemnări care ar putea indica numele copistului şi originea manuscrisului. Particularităţile grafice conduc la ideea că autorul este un român care a folosit probabil un original sud–slav tradus din greceşte, probabil pe vremea primului stat bulgar. Este copiat, se pare, într–o mănăstire din părţile nordice.

III.4. Manuscrise ale *Triodului* din fondul de manuscrise al BA R Filiala Cluj– Napoca[21]

---

[19] Pr. Dumitru Fecioru, *Catalogul manuscriselor din Biblioteca Patriarhiei,* în Studii Teologice, nr. 1-2, 1965, p. 91-92.

[20] Chiril Pistrui, *art. cit*., p. 212-229.

[21] Pr. Dumitru Fecioru, *Catalogul manuscriselor din Biblioteca BAR, Filiala Cluj-Napoca,* în Mitropolia Ardealului, nr. 1-2, 1975, p. 189.

BDD-A141 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:33 UTC)

1. Manuscris slavon nr. *8*, secolul al XVI–lea, 273 f.; lipsesc începutul şi sfîrşitul; este scris în slava bisericească uncială.

2. Manuscris slavon nr. *9*, secolul al XVI–lea; lipsesc începutul şi sfîrşitul.

3. Manuscris slavon nr. *29*, secolul al XVI–lea: «*Triod– Penticostar*».

IV. *Triodul* – Lista ediţiilor tipărite[22]

1. *Triod – Penticostar* slavon, (1550) 1558, tipărit de Coresi, la Tîrgovişte. Se cunosc două exemplare: unul la BAR şi unul la Biblioteca Publică din Petersburg. Ambele exemplare sînt incomplete. Se pare că acest *Triod* a conţinut peste 360 de file.

2. *Triod* slavon, 1578, tipărit de Coresi, la Braşov, 291 f. nepaginate; două exemplare incomplete se află în BAR.

3. *Triod – Penticostar* slavon, 1649, Tîrgovişte, 404 f. nepaginate; Un exemplar se află în BAR.

4. *Triod*, slavo– român, 1697, Buzău.

Este menţionat de V. Popp şi Cipariu între cărţile tipărite în Ţara Românească, însă Sbierea se îndoieşte de existenţa lui şi consideră că Cipariu îl confundă cu *Triodul* tipărit la Buzău la 1700 (Popp, *Disertaţie,* 70 ; Cipariu, *Analecte,* XXV şi XXVIII ; Sbierea, *Mişcări culturale*, 94 ; Vezi şi *BRV*, I, p. 347).

5. Triod, slavo–român, 1700, tipărit de către episcopul Mitrofan la Buzău, 712 f. numerotate.

6. Triod românesc, tipărit de către Stoica Iacovici în 1726, la Bucureşti.

7. Triod românesc, 1731, Rîmnic

8. Triod românesc, 1735, Rîmnic

9. Triod românesc, 1742, Bucureşti

10. Triod românesc, 1746, Bucureşti

11. Triod românesc, 1747, Blaj

12. Triod românesc, 1747, Iaşi

13. Triod slavo– român, 1761, Rîmnic

14. Triod românesc, 1769, Bucureşti

15. Triod românesc, 1771, Blaj

16. Triod românesc, 1777, Rîmnic

17. Triod românesc, 1780, Blaj

18. Triod românesc, 1782 la Rîmnic

19. Triod românesc, 1784, Rîmnic

20. Triod românesc, 1798, Bucureşti

21. Triod românesc, 1800, Blaj

22. Triod românesc- nemţesc, 1804, Blaj

23. Triod românesc, 1813, Blaj

24. Triod românesc, 1816, Iaşi

25. Triod românesc, 1816, Buda

26. Triod, 1833, Neamţ

27. Triod, 1847, Neamţ

[22] *BRV*, tomurile I, II, III, IV.

BDD-A141 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:33 UTC)

28. Triod, 1891, Bucureşti
29. Triod, 1897, Bucureşti
30. Triod, 1922, Bucureşti
31. Triod, 1936, Bucureşti
32. Triod, 1970, Bucureşti
33. Triod, 2000, Bucureşti.

Cărţile bisericeşti liturgice, *Triodul, Mineiele, Octoihul, Catavasierul*, al căror conţinut este reprezentat în cea mai mare parte de texte cu caracter poetic, destinate cântării, au fost puţin sau aproape deloc cercetate de către filologi. Traduse relativ tîrziu, date fiind dificultăţile teologico-dogmatice şi în special muzicale, apariţia lor în limba română a fost o biruinţă pentru cărturării de odinioară, cărora pe bună dreptate li se spune *ctitori* ai limbii române literare.

Bibliografie

Branişte, Ene, şi Branişte, Ecaterina, *Dicţionar enciclopedic de cunoştinţe religioase,* Editura Diecezană, Caransebeş, 2001

Cartojan, Nicolae, *Istoria literaturii române vechi*. Postfaţă şi bibliografii finale de Dan Simionescu, prefaţă de Dan Zamfirescu, Minerva, Bucureşti, 1980

Dudaş, Florin, *Vechi cărţi româneşti călătoare*, Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1987

Fecioru, Dumitru, *Catalogul manuscriselor din Biblioteca Patriarhiei*, în Studii Teologice, nr. 1-2, 1965

Fecioru, Dumitru, *Catalogul manuscriselor din Biblioteca BAR*, Filiala Cluj-Napoca, în Mitropolia Ardealului, nr. 1-2, 1975

Iorga, Nicolae, *Istoria Bisericii Româneşti şi a vieţii religioase a românilor*. Ediţia a II-a revăzută şi adăugită, vol. I, Bucureşti , 1929

Makarios Simonopetritul, *Triodul explicat. Mistagogia timpului liturgic*. Editura Deisis, Sibiu, 2000

Pistrui, Chiril, *Unul din cele mai vechi manuscrise slave din ţara noastră* în Studii Teologice, nr. 3-4, 1970

Rămureanu, Ion, *Istoria Bisericească Universale*, vol. I. Ediţia a II-a. Editura Institutului Biblic şi de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2004

Simedria, Tit, *Tiparul bucureştean de carte românească între 1740-1750*, în Biserica Ortodoxă Română nr. 9-10, 1965

Simionescu D., Bianu, I, Hodoş, N., *Bibliografia românească veche, 1508- 1830*, Bucureşti, vol. I, 1903, vol. II, 1910, vol. III, 1912- 1936, vol. IV, 1944

Strugariu, Constantin, *Imnografii Triodului*, în Mitropolia Moldovei şi Sucevei, nr. 1-2, 1965

Ştrempel, Gabriel, *Catalogul manuscriselor româneşti*. Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, vol. I, 1978. vol. II, 1983, vol. III, 1987, vol. IV, 1992

Teodorescu, Barbu, *Episcopul Damaschin şi contribuţia sa la crearea limbii române literare* în Mitropolia Olteniei, nr. 9-12, 1960

Vintilescu, Petre, *Despre poezia imnografică din cărţile de ritual şi cântarea bisericească*. Editura „Pace", Bucureşti, 1937

BDD-A141 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:33 UTC)